

OBRZĘDY POŚWIĘCENIA OŁTARZA

I. NATURA I GODNOŚĆ OŁTARZA

1. Starożytni Ojcowie Kościoła, rozważywszy słowo Boże, nie wahali się twierdzić, że Chrystus stał się żertwą, kapłanem i ołtarzem własnej ofiary [1].

W Liście do Hebrajczyków Chrystus ukazany jest jako Arcykapłan i żywy Ołtarz niebieskiej świątyni [2]. W Apokalipsie natomiast nasz Zbawiciel jest przedstawiony jako Baranek zabity [3], którego ofiarę święty Anioł przynosi na ołtarz w niebie [4].

CHRZEŚCIJANIN JEST DUCHOWYM OŁTARZEM

2. Skoro Chrystus, Głowa i Nauczyciel, jest prawdziwym ołtarzem, to również Jego członkowie i uczniowie stanowią duchowe ołtarze, na których Bogu składa się ofiarę życia święcie prowadzonego. Sami Ojcowie zdają się o tym mówić: św. Ignacy Antiocheński wyraźnie prosi Rzymian: "Jedynie na to mi pozwólcie, bym mógł ofiarować się Bogu, dopóki ołtarz jest gotowy" [5]. Święty Polikarp, napominając wdowy, by żyły pobożnie, nazywa je "ołtarzem Boga" [6]. Z wypowiedziami tymi zgadzają się wypowiedzi innych, także św. Grzegorza Wielkiego, który poucza: "Czym jest ołtarz Boży, jeśli nie duchem dobrze żyjących? ... Słusznie więc serce sprawiedliwych zwie się ołtarzem Boga" [7].

Według innego obrazu pojawiającego się u pisarzy kościelnych, wierni, którzy się modlą, ofiarują Bogu swoje błagania i składają dary swoich prośb, sami są żywymi kamieniami, z których Jezus buduje ołtarz Kościoła [8].

OŁTARZ STOŁEM OFIARY I UCZTY PASCHALNEJ

3. Chrystus Pan, ustanawiając pod postacią uczty ofiarniczej pamiątkę ofiary, którą miał złożyć Ojcu na ołtarzu krzyża, uświęcił stół ofiarny, przy którym mieli gromadzić się wierni, by uczcić Jego Paschę. Ołtarz jest więc stołem ofiary i uczty, na którym kapłan, przedstawiający Chrystusa Pana, dokonuje tego samego, co Chrystus uczynił i przekazał swoim uczniom, aby czynili na Jego pamiątkę. Wszystko to wyraźnie ukazuje Apostoł, gdy mówi: "Kielich błogosławieństwa, który błogosławimy, czyż nie jest udziałem we Krwi Chrystusa? Chleb, który łamiemy, czyż nie jest udziałem w Ciele Pana? Ponieważ jeden jest chleb, przeto my, liczni, tworzymy jedno ciało. Wszyscy bowiem bierzemy z tego samego chleba" [9].

OŁTARZ ZNAKIEM CHRYSSTUSA

4. Dzieci Kościoła wszędzie, stosownie do okoliczności, mogą czcić pamiątkę Chrystusa i gromadzić się przy stole Pańskim. Jest jednak godne tajemnicy eucharystycznej, aby chrześcijanie budowali stałe ołtarze do odprawiania Wieczery Pańskiej. Zwyczaj ten istniał już od czasów starożytnych.

Ołtarz chrześcijański z natury swojej jest szczególnym stołem ofiary i Uczty paschalnej:

- szczególnym ołtarzem, na którym na wieki w sposób mistyczny uobecnia się ofiara krzyża aż do przyjścia Chrystusa;

- stołem, przy którym gromadzą się dzieci Kościoła, aby składać dziękczynienie Bogu oraz przyjmować Ciało i Krew Chrystusa.

We wszystkich więc kościołach ołtarz jest "ośrodkiem dziękczynienia, które dokonuje się przez Eucharystię" [10] i wokół którego sprawuje się wszystkie inne obrzędy Kościoła [11].

Ponieważ przy ołtarzu czci się pamiątkę Pana i rozdziela wiernym Jego Ciało i Krew, pisarze Kościoła widzieli w ołtarzu znak samego Chrystusa. Stąd też wywodzi się twierdzenie: "Ołtarz jest Chrystusem".

OŁTARZ MIEJSCEM CZCI MĘCZENNİKÓW

5. Cała godność ołtarza wypływa stąd, że jest on stołem Pańskim. Dlatego ciała Męczenników nie dodają chwały ołtarzowi, lecz raczej ołtarz podkreśla godność grobu Męczenników. Dla uczczenia ciał Męczenników oraz innych Świętych, jak i dla zaznaczenia prawdy, że ofiara członków wywodzi swój początek z ofiary Głowy [12], wypada nad ich grobami wznosić ołtarze albo składać ich relikwie w ołtarzach tak, by "zwycięskie ofiary znalazły się w tym miejscu, gdzie Chrystus jest ofiarą. Lecz On, który za wszystkich cierpiał, na ołtarzu, oni pod ołtarzem, gdyż Jego męką zostali odkupieni" [13]. Taki układ rzeczy wydaje się w pewien sposób powtarzać duchową wizję Jana Apostoła w Apokalipsie: "Ujrzałem pod ołtarzem dusze zabitych dla Słowa Bożego i dla świadectwa, jakie mieli" 14. Choć wszyscy Święci słusznie zwą się świadkami Chrystusa, jednakże w świadectwie krwi istnieje szczególna moc, którą całkowicie i w pełni wyrażają tylko relikwie Męczenników złożone w ołtarzu.

CZĘŚCI OBRZĘDÓW

A. OBRZĘDY WSTĘPNE

17. Obrzędy wstępne Mszy poświęcenia ołtarza odbywają się w zwykły sposób, z tym, że opuszcza się akt pokuty, a biskup błogosławi wodę i kropi nią lud oraz nowy ołtarz.

B. LITURGIA SŁOWA

18. W Liturgii słowa zaleca się czytać trzy perykopy wybrane według norm przepisanych rubrykami, albo z liturgii danego dnia (zob. nr 15), albo z tych, które są przewidziane w Lekcjonarzu mszalnym (t. VI, s. 5*-15*) na obrzęd poświęcenia ołtarza.

19. Po czytaniach biskup wygłasza homilię, w której wyjaśnia znaczenie tekstów biblijnych oraz poświęcenia ołtarza. Po homilii odmawia się wyznanie wiary. Opuszcza się natomiast Modlitwę powszechną, gdyż śpiewa się Litanie do Wszystkich Świętych.

C. MODLITWA POŚWIĘCENIA I NAMASZCZENIE OŁTARZA

Złożenie relikwii Świętych

20. Po odśpiewaniu Litanii, jeśli tak postanowiono, składa się w ołtarzu relikwie Męczenników lub innych Świętych, aby zaznaczyć, że wszyscy,

którzy są ochrzczeni w śmierci Chrystusa, a przede wszystkim ci, którzy przelali krew dla Pana, uczestniczą w męce Chrystusa (zob. Wprowadzenie, nr 5).

Modlitwa poświęcenia

21. Najważniejszym i jedynie koniecznym obrzędem przy poświęceniu ołtarza jest sprawowanie Eucharystii. Zgodnie jednak z powszechną tradycją zarówno Wschodniego jak Zachodniego Kościoła, odmawia się również specjalną modlitwę poświęcenia, która wyraża wolę poświęcenia ołtarza Panu na stałe i prośbę o Jego błogosławieństwo.

Obrzędy namaszczenia, okadzenia, nakrycia i oświetlenia ołtarza

22. Obrzędy namaszczenia, okadzenia, nakrycia i oświetlenia ołtarza są widocznymi znakami ukazującymi niewidzialne dzieła, których Pan dokonuje za pośrednictwem Kościoła sprawującego Boże misteria, a zwłaszcza Eucharystię.

a) Namaszczenie ołtarza: Przez namaszczenie krzyżmem ołtarz staje się symbolem Chrystusa, który przed wszystkimi został "Namaszczony" i tak jest nazwany. Ojciec przecież namaścił Go Duchem Świętym i ustanowił Najwyższym Kapłanem, aby na ołtarzu swego Ciała złożył w ofierze swoje życie za zbawienie wszystkich.

b) Kadzidło spala się na ołtarzu, aby ukazać, że Ofiara Chrystusa, która w tym misterium wciąż jest obecna, wznosi się do Boga jak miła woń. Ma to również wyrazić myśl, że modlitwy wiernych, pełne błagań i wdzięczności, docierają do tronu Boga [20].

c) Nakrycie ołtarza wskazuje, że ołtarz chrześcijański jest miejscem Ofiary eucharystycznej oraz stołem Pańskim. Dokoła niego stoją kapłani i wierni, i przez tę samą czynność, choć spełniają różne funkcje, sprawują pamiętkę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa oraz spożywają Wieczerzę Pańską. Dlatego ołtarz jako stół uczy ofiarnej odpowiednio się przygotowuje i uroczyście przyozdabia. Oznacza to wyraźnie, że ołtarz jest stołem Pana, do którego wszyscy wierni przychodzą z radością, by posilić się Bożym pokarmem, czyli Ciałem i Krwią ofiarowanego Chrystusa.

d) Oświetlenie ołtarza przypomina, że Chrystus jest "Światłem na oświecenie pogan" [21], którego blaskiem jaśnieje Kościół, a dzięki niemu cała rodzina ludzka.

D. SPRAWOWANIE EUCHARYSTII

23. Na przygotowanym ołtarzu biskup sprawuje Eucharystię, która jest główną i najstarszą częścią całego obrzędu [22]. Sprawowanie Eucharystii jak najściślej wiąże się z obrzędem poświęcenia ołtarza:

- przez sprawowanie eucharystycznej Ofiary osiąga się i jasno ukazuje najważniejszy cel, dla którego ołtarz zbudowano;

- Eucharystia, która uświęca serca przyjmujących ją, w pewien sposób uświęca też ołtarz, jak to niejednokrotnie twierdzili starożytni Ojcowie Kościoła: "Godny podziwu jest ten ołtarz, bo chociaż z natury swej jest kamieniem, staje się święty, gdy tylko przyjmie Ciało Chrystusa" [23];

- ścisły związek poświęcenia ołtarza ze sprawowaniem Eucharystii ukazuje się także przez to, że Msza na poświęcenie ołtarza posiada własną prefację głęboko wnikającą w znaczenie obrzędu.